energie samen

Toolkit Nettoegang

Versie: juni 2026

Inhoud

1. Netcapaciteit en flexibiliteit 2
2. Congestie of schaarste? 2
3. Vergelijking 2
4. Hoe zit dat bij jou? 3
4.1 Stap 1 - Welke capaciteit heb ik nodig? 3
4.2 Stap 2 - Welke capaciteit is beschikbaar? 3
4.3 Stap 3 - De aanvraag 4
4.4 Stap 4 – De beslissing van de systeembeheerder 5
4.5 Stap 5 - Congestiemanagement 6
5. Geschilbeslechting 6

1. Netcapaciteit en flexibiliteit

De energietransitie en de groeiende elektrificatie belasten het Nederlandse elektriciteitsnet steeds zwaarder. Maar dat betekent niet dat het net overal en altijd "vol" is.

Er zijn vooral pieken op bepaalde momenten waarop de vraag naar transportcapaciteit groter is dan het net aankan. Tussen die pieken zitten juist veel dalen waarin nog ruimte is. De opgave is dus: het net beter en slimmer benutten.

Beter en slimmer betekent bij opwek dat je je invoeding aanpast op de capaciteit van het net. Je maakt daarover afspraken met de systeembeheerder, of distributiesysteembeheerder zoals partijen als Liander, Stedin en Enexis tegenwoordig heten in de Energiewet.

Die afspraken worden vastgelegd in een capaciteitssturingscontract (CSC). Dat gaat verder dan alleen invoeding:

- de systeembeheerder kan vragen om invoeding of afname te verlagen of juist te verhogen;
- flexibiliteit kan dus beide kanten op;
- met bijvoorbeeld een batterij zijn beide richtingen mogelijk

2. Congestie of schaarste?

In het dagelijks taalgebruik spreken we vaak over netcongestie. Feitelijk is meestal sprake van transportschaarste: niet alles kan altijd tegelijk, maar meestal wel.

Van netcongestie is pas sprake wanneer netcomponenten overbelast dreigen te raken. Op die momenten past de systeembeheerder congestiemanagement toe: aangeslotenen worden gevraagd om tijdelijk meer of minder in te voeden of af te nemen (tegen vergoeding).

3. Vergelijking

Op de A10 (ring Amsterdam) is sprake van transportschaarste, maar file (netcongestie) onstaat vooral op werkdagen van 7-9 uur en 16-18 uur. De rest van de tijd kun je prima doorrijden. Tijdens de spits stuurt de wegbeheerder bij met snelheidsbeperkingen of het openstellen van spitsstroken – vergelijkbaar met congestiemanagement op het elektriciteitsnet.

4. Hoe zit dat bij jou?

Is er transportschaarste in jouw gebied? Dan moet de systeembeheerder met je kijken onder welke voorwaarden je wél het net op kunt. Dat kan bijvoorbeeld met een flexibel contract (CSC) of een kleinere installatie.

Deze toolkit helpt je bij de voorbereiding op de dialoog met de systeembeheerder.

De toolkit bestaat uit 5 stappen:

1. Welke capaciteit heb ik nodig?
2. Welke capaciteit is beschikbaar?
3. De aanvraag
4. De beslissing van de systeembeheerder
5. Congestiemanagement

4.1 Stap 1 - Welke capaciteit heb ik nodig?

Bepaal wat je wilt aansluiten:

- type installatie: zon, wind;
- gewenst (piek)vermogen in kW of MW;
- benodigde aansluiting:
  kleinverbruik: t/m 3×80 A
  grootverbruik: > 3×80 A

4.2 Stap 2 - Welke capaciteit is beschikbaar?

Breng de lokale netsituatie in kaart. Gebruik hiervoor de Quickscan netcongestie van Energie Samen. Let goed op de richting van eventuele schaarste: Invoeding of afname

4.3 Stap 3 - De aanvraag

Je vraagt twee dingen aan:

1. **De aansluiting**
   De fysieke aansluiting op het net: de kabel, het overdrachtspunt, eventueel een transformator. Kortom: de hardware.

2. **De transportcapaciteit**
   Het recht om de aansluiting - binnen afgesproken grenzen - te gebruiken voor invoeding en afname. Kortom: het gebruiksrecht.

   In principe is dit recht onvoorwaardelijk: je mag 24/7 100% van de toegekende capaciteit benutten. Als je project in een congestiegebied zit, kan de systeembeheerder dit recht beperken in tijd en vermogen. Die beperkingen staan in:
   - de Aansluit- en Transportovereenkomst (ATO)
   - en/of een CSC.

   Een ATO met beperkte transportrechten heet ook wel een non-firm ATO.

Tegenover de beperkingen staan ook voordelen:

- je krijgt wél transportcapaciteit;
- lager nettarief (Non-firm ATO);
- vergoeding voor gemiste opbrengst (CSC).

De aanvraag loopt via mijnaansluiting.nl

4.4 Stap 4 – De beslissing van de systeembeheerder

De systeembeheerder beslist apart over:

- de aansluiting
- de transportcapaciteit

Aansluiting
De aansluiting wordt meestal toekend, vaak onder voorwaarde van een aanbetaling op toekomstige realisatie in congestiegebieden. De aanbetaling geldt meestal als toegang tot de wachtlijst.[1]

Transportcapaciteit
De transportcapaciteit wordt regelmatig geweigerd. Volgens Energie Samen gebeurt dit te vaak en te snel. De systeembeheerder heeft namelijk de plicht om samen met de aanvrager te onderzoeken hoe het project wél kan binnen de beschikbare transportcapaciteit. De ACM is dat met Energie Samen eens. Zie de casus van Baarn en Vallei Energie.

Gebruik bij een (indicatie)weigering de voorbeeldreactie transportweigering. Onderbouw je reactie met o.a. de Quickscan-uitkomsten.

Als in jouw gebied congestie is afgekondigd, ligt een “ja,tenzij”-besluit voor de hand: je krijgt transportcapaciteit onder voorwaarde dat je (deels) afschakelt wanneer de systeembeheerder dat vraagt – dus flexibiliteit biedt en meedoet aan congestiemanagement.

[1] Energie Samen is het niet eens met deze werkwijze. In de regelgeving zijn aansluiting en transportcapaciteit afzonderlijke componenten in de regelgeving. Systeembeheerders koppelen deze in de praktijk onterecht aan elkaar. Hierdoor betaalt een initiatiefnemer voor een aansluiting die nog niet gerealiseerd is en voorlopig niet gebruikt kan worden, terwijl de systeembeheerder hiervoor nog geen kosten maakt. DE ACM staat deze werkwijze momenteel toe. Energie Samen ondersteunt het beroep dat een energiecoöperatie tegen dit besluit heeft ingediend. Medio 2026 loopt dit beroep nog bij het cbb.

4.5 Stap 5 - Congestiemanagement

Heb je een CSC of ander flexibel contract? Dan moet je de afspraken naleven. Je bent immers mede verantwoordelijk voor de veiligheid en beschikbaarheid van het net.

In de praktijk betekent dit dat je:

- een afroep/ signaal van de systeembeheerder verwerkt;
- in de gevraagde periode voldoende op- of afregelt;
- gemiste opwek registreert en declareert.

Handmatig verwerken (per e-mail) kan, maar is kwetsbaar. Een Congestion Service Provider (CSP) kan dit automatiseren:

- signaal ontvangen
- installatie aansturen
- administratie bijhouden

Er zijn diverse commerciële CSP's en inmiddels is er ook een coöperatieve: om | nieuwe energie.

Meer over opties en uitvoering:

- Routes naar een capaciteitssturingscontract (CSC) voor bestaande installaties
- Routes naar een capaciteitssturingscontract (CSC) voor nieuwe installaties

5. Geschilbeslechting

Ben je van mening dat er wél transportcapaciteit beschikbaar is? Heb je flexibiliteit aangeboden, maar geen passende reactie gekregen?

Momenteel zijn wij ontwikkelen wij een model en instructie voor een geschilprocedure.
Deze komt binnenkort online en zal terug te vinden zijn in de toolkit.